

Foto: Erling Flåstad, NIBIO

Rekordlav nydyrking av jord

Ikke siden KOSTRA-rapporteringen startet i 2005, har det vært godkjent så lite areal for nydyrking som i 2023, skriver Landbruksdirektoratet. Også dyrking av myr går kraftig ned.

I 2023 ble det godkjent i underkant av 10 000 dekar for nydyrking, i stor kontrast fra toppåret 2019 da 28 000 dekar ble nydyrket. Det kan være flere grunner til nedgangen, blant annet myrdyrkingsforbudet og nedgangen i omdisponering av dyrka mark, som gjør behovet for erstatningsareal mindre.

Fra 2020 har det vært forbudt med nydyrking av jord, med mulighet for dispensasjon fra kommunen i særlige tilfeller. I 2023 ble det omsøkt 691 dekar myr til nydyrking, kun 169 dekar ble godkjent. Dette er langt lavere enn i 2021, da 815 dekar ble godkjent.

Foto: Anders Sandbu

Flere starter med egg

For å dekke den økende etterpørselen etter egg, er Nortura i gang med å rekruttere flere eggprodusenter. Etter at samvirket økte prisene på egg, har interessen for å etablere seg i næringa økt kraftig, skriver de. Snart har Nortura signert leveranseavtaler med nærmere 30 nye produsenter, noe de mener vil dekke opp for den estimerte etterspørselen. De første eggene fra de nye produsentene er klare for levering rundt jul, før produksjonen gradvis vil øke i løpet av første halvår i 2025.

Illustrasjonsfoto: Dag Mar Jesang

KUNNSKAP: Det finnes i dag ingen statistikk som viser det nøyaktige antallet gjødselgassulykker i landbruket. – Uten god kunnskap om omfanget av, og årsakene til denne typen ulykker, er det vanskelig å forebygge disse på en god måte, sier Hans Thore Smedbold. Illustrasjonsbildet viser det nye fjøset til melkeprodusentene Gjermund og Truls Granum i Etnedal i Valdres.

Vil ikke snakke om gjødselgassulykker

– Det er grunn til å anta at en husdyrbonde vil oppleve en til tre hendelser av varierende alvorlighetsgrad knyttet til gjødselgass, i løpet av sin tid som gårdbruker, sier Ellen Kristina Baclayon Johansen ved Arbeidsmedisinsk avdeling ved St. Olavs hospital.

TEKST: Knut Houge, knut@norsklandbruk.no

GJØDSEL Hun viser til en studie fra Sveits, der man har kartlagt gjødselgassulykker blant bønder. Nå ønsker Johansen og hennes kollega, Hans Thore Smedbold, å kartlegge situasjonen i Norge og komme med anbefalinger til tiltak som kan redusere antallet slike ulykker.

TALL FRA IRLAND tyder på at ti prosent av dødsulykkene innen jordbruket, kan knyttes til hendelser med gjødselgass, enten ved eksponering for gass eller ved drukning i gjødselkjeller.

– Vi klarer ikke å lese ut av den tilgjengelige statistikken over arbeidsulykker i landbruket, det nøyaktige antallet som skyldes gjødselgass. Uten god kunnskap om omfanget av, og årsakene til denne typen ulykker, er det vanskelig å forebygge disse på en god måte, sier Smedbold.

ARBEIDSTILSYNET har tidligere undersøkt flere arbeidsulykker i landbruket der gjødselgass ble oppgitt å være årsaken.

Både feilhandlinger som skyldes mangel på

kunnskap, mangelfulle rutiner, mangler ved utforming av gjødselhåndteringssystemet og dårlig utforming av verktøy, er oppgitt som årsaker til ulykkene. I rapportene har Arbeidstilsynet blant annet påpekt at arbeidstaker utførte arbeidet feil, som følge av manglende kunnskap om ulykkesrisiko forbundet med gass, at åpninga i porten ikke var tilstrekkelig for å forhindre farlige konsentrasjoner av gasser i gjødselkjeller og at vifte ikke ble benyttet for å blåse inn frisk luft.

HELLER IKKE HVOR mange husdyr som dør eller blir skadet som følge av gjødselgass, finnes det noen statistikk for.

– Det er et system for registrering av døde dyr, men det er ikke krav til registrering av dødsårsak. Vi antar imidlertid at gjødselgass er en viktig årsak til dødsfall, eller «kasting». Ingen av forsikringsselskapene som forsikrer dyr som vi har vært i kontakt med, har koder for registrering av «gjødselgass» som mulig dødsårsak, forteller Johansen.

Foto: Erling Finnanger Snøffugl/St. Olavs hospital

OPPFORDRING: Ellen Kristina Baclayon Johansen og Hans Thore Smedbold håper at flest mulig husdyrbønder vil svare på spørreskjemaet, som de har sendt ut om gjødselgassulykker.

HUSDYRBØNDER som opplever gjødselgassulykker, ønsker ifølge Smedbold sjelden å snakke høyt om disse ulykkene.

– Vi tror dette kan skyldes at mange føler skam for at de har utsatt dyr og folk for risiko, og påført dem unødig lidelse. Det kan også være frykt for konsekvenser med hensyn til forsikring, straff og negativ oppmerksomhet i media og fra andre bønder. Det er derfor viktig at vi har et godt system rundt bonden, som kan ivareta dem når slike ulykker skjer, sier Smedbold.

I SLUTTEN AV JUNI sendte forskerne ut et spørreskjema om gjødselgassulykker til 13 000 bønder, som er registrert med svin eller storfe. Bøndene kan enten svare digitalt eller de kan ringe en svartelefon. Det tar cirka ti minutter å svare på spørsmålene.

– *Hvorfor bør bøndene prioritere å bruke tid på å svare på spørreskjemaet?*

– Fordi kunnskap om omfanget av ulykker, og å forstå årsakene til ulykkene, er viktig for å kunne styrke arbeidet med å forebygge disse. Det er derfor viktig at både de som har hatt gjødselgassulykker og de som ikke har hatt slike ulykker, svarer. Frist for å svare er satt til utgangen av august. Svarene vil bli håndtert konfidensielt, lover Johansen. ■

ANNONSE

Skjermdump: Agrarheute/Benjamin Köhnlein

HØY PRIS: Denne kalven ble solgt for over 1 500 000 norske kroner.

Kalv solgt for 130 000 euro

En tysk kalv av rasen fleckvieh er solgt for 130 000 euro, eller 1 500 000 norske kroner, i Bayern.

TEKST: Jon-Fredrik Bækgaard Klausen, jon-fredrik.klausen@nationen.no

STORFE Det er nettstedet Agrarheute som skriver om den elleville prisen for den åtte uker gamle oksekalven. Kalven er arvelig hornløs og vil derfor selv bidra til produksjon av flere oksekulver uten horn.

Familien til kalven kan spore tilbake til 1957. Kalven skal ifølge nettstedet være den dyreste som er solgt noen gang i Bayern.

Benjamin Köhnlein, som står bak salget, sier til Agrarheute at han er stolt over salget.

– Men jeg vil gjerne understreke at

dette var en suksess for hele familien. Min bror Dominik melker og mater dyrene. Min far Richard tar seg av alle kalvingene og oppdrar og steller kalvene. Og det er jeg som har ansvaret for oppdrettsdelen, sier Benjamin Köhnlein.

Rasen fleckvieh brukes både til melke- og kjøttproduksjon. Den har sin opprinnelse i Sentral-Europa på 1800-tallet. Den er en krysning av simmental fra Sveits. Ifølge Wikipedia er det omtrent 41 millioner storfe av denne rasen i verden i dag. ■